

REALISMUS

Směřování evropského divadla
k vrcholu iluzivního zobrazování

Realismus v evropském divadle

- **Realismus „mimo“ realismus**
  - v dějinách umění se pravidelně objevuje tendence k „realistickému“ zobrazování
  - antika (anekdota Kdo je lepší malíř?“)
  - např. Carlo Goldoni a odvrát od stylizované commedie dell'arte
  - anglické divadlo 18. stol. (historické kostýmy)
  - Georg Büchner (Vojcek)
  - (...)

Realismus v evropském divadle

- kolem r. 1850 – objektivní pozorování přírody
- hlavní zásada realismu – umění musí pravdivě zobrazovat reálný svět

Realismus v evropském divadle / Meiningenští

- **MEININGENŠTÍ**
- **DIVADLO MEININGENSKÝCH**

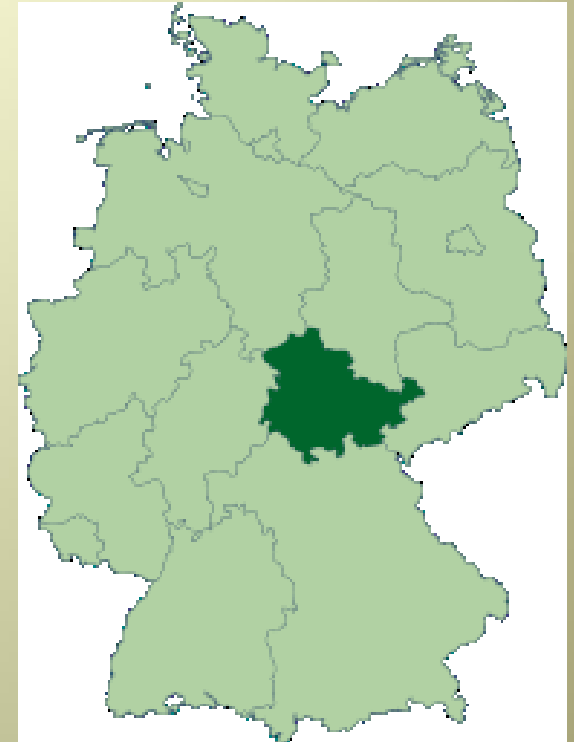
Realismus v evropském divadle

Sachsen-Meiningen

vévodství

Meiningen

hlavní město

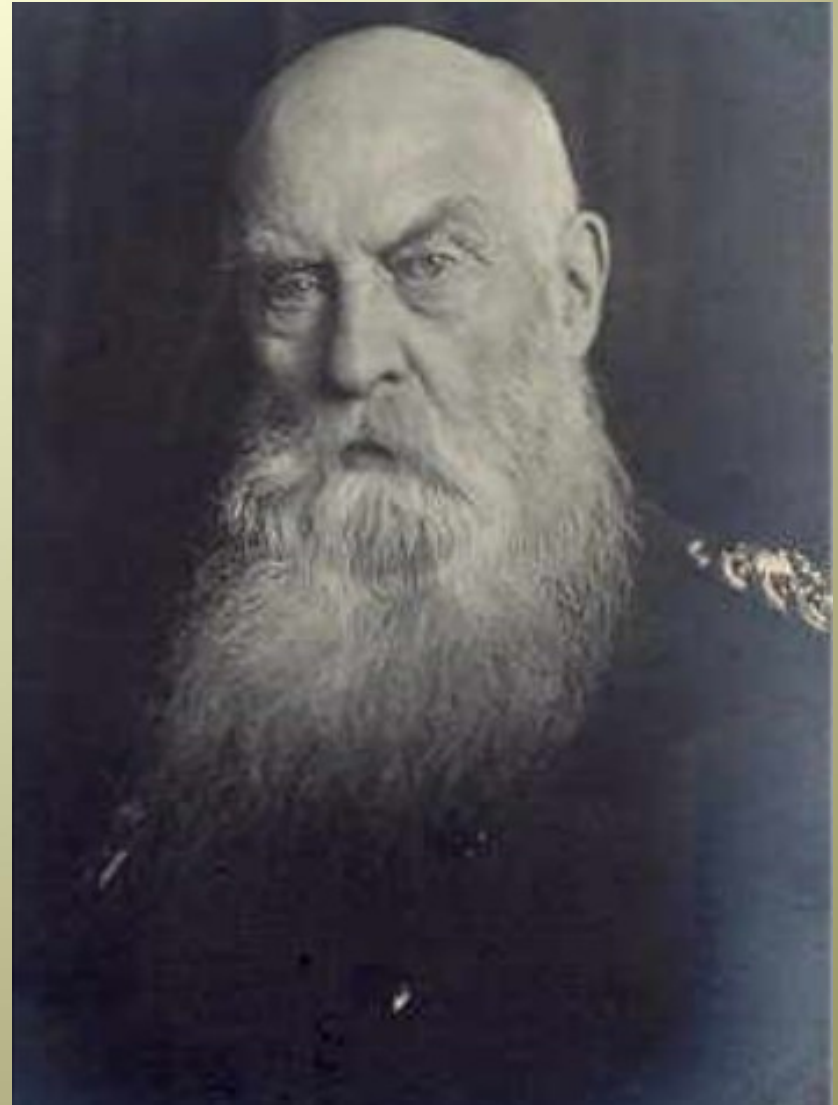
Realismus v evropském divadle / Meiningenští

- **1831**
stále dvorské
divadlo /
Das Meininger
Hoftheater
  - neoklasicistní styl
  - 600 míst k sezení
  - 160 míst k stání
  - zahajovací představení: opera *Fra Diavolo* (Daniel Auber)
  - činohra a opera

Realismus v evropském divadle / Meiningenští

- **GEORG II.
VON SACHSEN-
MEININGEN**
1826 – 1914

Meiningenští / „Divadelní vévoda“

Realismus v evropském divadle / Meiningenští

- osobní vlastnosti a dispozice Georga II. umožňující reformu:
  - umělecké nadání (výtvarný talent, malba, absolutní sluch...)
  - vzdělání
  - čínorodý politik a kreativní umělec
  - láska k divadlu
  - osvícené názory politické a společenské
  - politické a finanční prostředky

Realismus v evropském divadle / Meiningenští

- reálná fakta:
  - 1866 nástup na trůn
  - 1870 převzal vedení dvorského divadla
  - budování stálého činoherního souboru
  - budování „vzorového“ divadla

Realismus v evropském divadle / Meiningenští

- přínos a impulsy Georga II. k reformě:
  - vycházel z malířského dojmu a pocitu
  - prosazoval důsledně malířský historismus na scéně:
    - vlastní návrhy historicky věrných kostýmů, scénografie a rekvizit
  - uvádění děl v originální textové podobě (bez úprav a oprav...)

- **charakteristické prvky reformy
(Meiningenské principy)**

- pokud možno absolutní historická věrnost ve všech složkách inscenace
(„*Gesamtkunstwerk*“ – „*souborné umělecké dílo*“)
- autenticita textu
- detailní návrh kostýmů a dekorace
- postupné nahrazování malovaných kulis plastickými dekoracemi
- asymetrická scénografie

Realismus v evropském divadle / Meiningenští

- kvalitní herecký **soubor** – proti divadlu hvězd
- herec: hlavní role / vedlejší role / statista
- režie davu
  - promyšlené a detailně režírované masové scény: obrovský účinek na diváky, do té doby nevídané

Realismus v evropském divadle / Meiningenští

- **LUDWIG
CHRONEGK**
1837 – 1891
  - **charakterní komik**
  - **režisér souboru
Meiningenských**
  - **intendant**

Realismus v evropském divadle / Meiningenští

- **ELLEN FRANZOVÁ**
1839 – 1923

Realismus v evropském divadle / Meiningenští-

- herečka, vévodova třetí žena
- dramaturgie souboru
- návrh repertoáru, úprava textů
- jevištní řeč
- Shakespeare, Schiller, Kleist, Grillparzer, Ibsen (Přízraky (Strašidla)), romantikové...

Realismus v evropském divadle / Meiningenští

- 1874 první hostování v Berlíně: obrovský úspěch, zjevení...
  - (Shakespeare: Julius Caesar)

- **1874 – 1890 řada turné po Evropě**
  - 38 měst
  - 9 zemí
  - Rusko, Švédsko, Rakousko, Dánsko, Belgie, Anglie, Holnadsko...
  - Vídeň – 1875 / Praha – 1878
  - 41 her (především Schiller a Shakespeare)
  - 2.600 představení

Realismus v evropském divadle / Meiningenští

- až 20 vagónů dekorací, kostýmů a rekvizit
- poslední představení: Oděsa (Shakespeare: Cokoli chcete)
- po r. 1890 působení jen v Meiningenu, obnovena činnost opery

Požár divadla v r. 1908

Současná podoba divadla (postaveno po požáru, otevřeno 1909)

Realismus v evropském divadle / Meiningenští

- první představení:
Schiller
„Valdštejnův tábor“
- 740 míst
- jeviště s oblým horizontem
- významné centrum expresionistického divadla (1919 – 1926)

DRAMATIKOVÉ EVROPSKÉHO REALISMU

Předchůdci

Vrcholní představitelé

- **ALEXANDRE DUMAS** syn
1824 – 1895

– **Dáma s kaméliemi**

Kamélie (Camelia japonica)

Marie Duplessisová

- titulní postava měla reálnou předlohu – pověstná kurtizána té doby („realistický námět“)

Realismus v evropském divadle

- **EUGÈNE LABICHE**
1815 – 1888
- **Slaměný klobouk**

Realismus v evropském divadle / dramatičtí autoři

- **HENRIK IBSEN**
1828 – 1906

doznívání romantismu

- **Nápadníci trůnu**
- **Brand**
- **Peer Gynt**

realisticko-naturalistické tendence

- **Opory společnosti**
- **Domov loutek (Nora)**
- **Přízraky (Strašidla)**

Realismus v evropském divadle / dramatičtí autoři

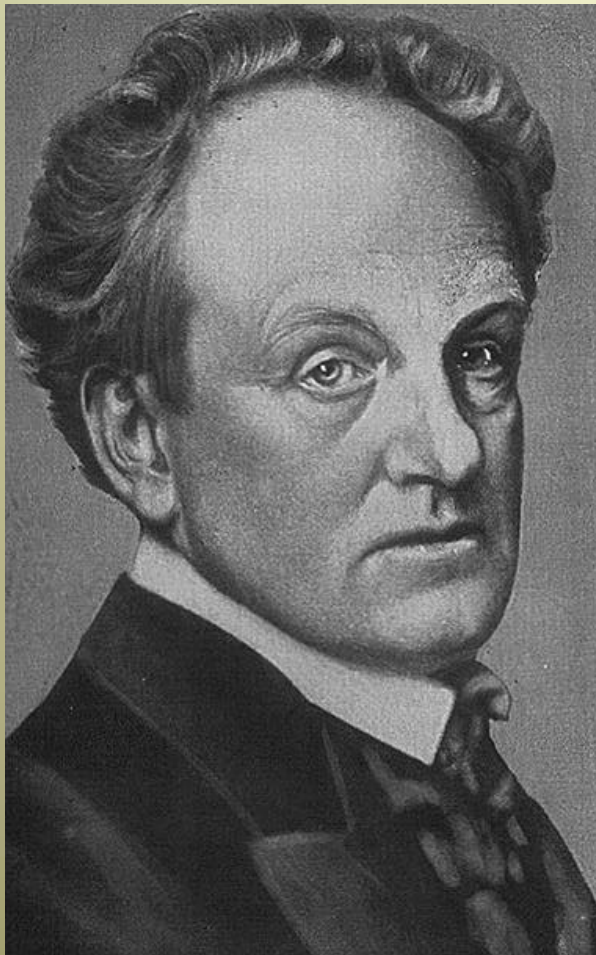
- *realisticko-symbolistické období*
- **Divoká kachna**
- **Rosmersholm**
- **Když z mrtvých procitáme**
- **John Gabriel Borkman**
- **Stavitel Solness**

Realismus v evropském divadle / dramatičtí autoři

- analytické drama
  - postavy se vyptávají na neznámá fakta
  - postupné rozkrývání problému
  - odhalování překvapivých skutečností
  - informace, která mění podstatu věci (dějový zvrát)
  - (...)

Realismus v evropském divadle / dramatičtí autoři

- **GERHART
HAUPTMANN**
1864 - 1946

Realismus v evropském divadle / dramatičtí autoři

- Hry
  - *výrazné prvky naturalismu*
  - **Před západem slunce**
  - **Tkalci** (*vzpouřa krkonošských tkalců ve 40. letech 19. stol.*)
  - **Bobří kožich** (*komedie*)
  - **Před východem slunce**
  - (...)